

СУЧАСНА ЛЕКЦІЯ: ТРАДИЦІЇ VS ІННОВАЦІЇ

Стаття висвітлює можливі шляхи застосування інформаційних технологій в одній із найбільш консервативних форм викладу нового матеріалу — лекції. Розкриваючи поняття «інформаційні технології» і аналізуючи їх вплив на успішність підготовки сучасних фахівців, автор пропонує поєднання навчальних і контрольних елементів під час лекції і подає зразок структури інноваційної лекції.

Ключові слова: лекція, інформаційні технології, навчальний процес, студенти, інновація.

Радзівская О.В. Современная лекция: традиции vs инновации. *Статья освещает возможные пути применения информационных технологий в одной из наиболее консервативных форм подачи нового материала — лекции. Раскрывая понятие «информационные технологии» и анализируя их влияние на успешность подготовки современных специалистов, автор предлагает объединение обучающих и контрольных элементов в ходе лекции и приводит пример структуры инновационной лекции.*

Ключевые слова: лекция, информационные технологии, образовательный процесс, студенты, инновация.

Radzievska O.V. Modern lecture: traditions vs innovations. *The article highlights possible applications of information technology at lecture. The author discloses the term «information technology». The influence of modern information technology on training of personnel is considered. The combination of educational and testing elements during a lecture are offered for the first time. The example of the structure of an innovative lecture is offered.*

Keywords: lecture, information technology, education, students, innovations.

Динамічність сучасного суспільства зумовлена впливом багатьох факторів, серед яких провідними є науково-технічний поступ, розвій інформаційного суспільства, зокрема бурхливий розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій та їх застосування в усіх сферах життя людства, поява в суспільстві все нових видів і форм діяльності та спілкування, а отже й необхідність оволодіння ними членами суспільства. Усе перераховане неминуче впливає як на систему освіти загалом, так і на педагогічну освіту зокрема. Чи не кожен із нас, викладачів, колись замислювався над питаннями: як почати лекцію? в який спосіб навести приклади? що ще додати, щоб лекція була не тільки інформативною, а й цікавою? як стимулювати інтерес студентів, спонукаючи їх здійснювати подальший пошук самостійно й після лекції? Молодий же викладач особливо часто постає перед вибором: представити на публіку традиційну лекцію чи на свій страх і ризик використати якісь інновації?

Традиційні погляди в освіті на формування в учнів знань, умінь і навичок уже не цілком задовільняють суспільство, тому все частіше дискутується питання щодо необхідності застосування нових інформаційних технологій у навчанні — не тільки новітніх технічних засобів, але й нових форм і методів викладання, нових підходів до власне процесу навчання.

Актуальність цієї розвідки визначається передусім тим, що поліпшення якості навчання та зростання рівня підготовки фахівців є одним з основних

завдань системи освіти. Підготовка ж сучасного кваліфікованого фахівця неможлива без урахування рівня розвитку інформаційних технологій, а отже й викладач не може обійтися без використання інновацій у своїй діяльності. Мета статті – запропонувати один із можливих шляхів підвищення ефективності лекції як форми навчальної аудиторної роботи засобами сучасних інформаційних технологій.

Модернізація освітньої галузі передбачає перехід від використання традиційних засобів передачі та отримання інформації, таких, як друкований підручник, класна дошка і крейда, до персонального комп'ютера, комп'ютерних класів з інтерактивними методами й засобами навчання (інтерактивні дошки і програмне забезпечення) та інформаційного поля діяльності всесвітньої інформаційної мережі Інтернет. Використання інноваційних технологій на уроках викликає у студентів інтерес, якого так часто бракує під час навчання, значно економить час, надає ширші можливості для ілюстрації теоретичних положень прикладами.

В умовах інформаційного суспільства з'являється дедалі більше досліджень з впровадження новітніх засобів та технологій навчання: загальні питання щодо інновацій у навчанні висвітлені у працях С. Алексеєва, О. Космінської, В. Олексенка, О. Хміль, розробкою саме інноваційних технологій активно займаються, наприклад, дослідники Е. Полат, О. Руденко-Моргун, С. Фадеєв.

Підвищення якості навчання студентів вищих навчальних закладів може бути забезпечене при впровадженні до навчального процесу освітньої системи сучасних інформаційних технологій. Під засобами інформаційних технологій розуміємо програмно-апаратні засоби і пристрої, які функціонують на базі мікропроцесорної, обчислювальної техніки, а також сучасні засоби й системи інформаційного обміну, що забезпечують операції зі збору, продукування, накопичення, зберігання, обробки, передачі інформації. Засобами інформаційних технологій є інтерактивні ресурси й матеріали, електронні бібліотеки, навчальні матеріали й курси, обговорення в реальному режимі часу, відеочати, електронна пошта, відеоконференції і відеоконсультації [3: 49].

Сучасні інформаційні технології інтегрують аудіовізуальну інформацію будь-яких форм (текст, графіка, анімація), здійснюють інтерактивний діалог користувача із системою і реалізують різноманітність форм самостійної діяльності з опрацюванням інформації. Вони надають величезний діапазон можливостей для вдосконалення навчального процесу і системи освіти в цілому [2: 29].

У вищих навчальних закладах значна частина аудиторних занять припадає на лекції, тому застосування інноваційних технологій саме під час лекції значно підвищує інтенсивність навчального процесу. Можна виокремити такі чинники доцільності застосування інформаційних технологій на лекціях:

1. Студент засвоює інформацію не тільки через аудіальний і візуальний канали сприйняття, але й через кінестетичний канал, який майже не використовується в сучасній педагогіці. Тому студенти, які недоотримали

інформації через цей канал, є потенційними «трієчниками». Цю ситуацію можуть виправити саме інноваційні технології – кожен студент інтуїтивно обирає найбільш зручний для себе спосіб сприйняття інформації.

2. Лектор досягає максимальної ефективності використання лекційного аудиторного часу завдяки доведенню лекції до нормального темпу; перенесенню на електронні носії більшої кількості інформації, її обов'язковому оперативному оновленню та надання можливості студенту записувати на мобільні пристрої зберігання інформації (диск, флеш-карта).

3. Студент може опрацювати аудіовізуальний матеріал у процесі підготовки до семінарського або практичного заняття, користується рекомендованою літературою і робить власні помітки, виписки на полях електронного чи роздрукованого матеріалу, має можливість виділяти основне. Це дозволяє об'єднати матеріал лекції і самостійну роботу над ним. Почуте й побачене на лекції, а також знання, отримані в процесі самостійної роботи з літературою, дають змогу сформуванню цілісного уявлення про теоретичний матеріал із конкретної теми.

4. Група залучається до активної роботи, загострюється сприйняття. Підвищується концентрація уваги, поліпшується розуміння і запам'ятовування матеріалу.

Відповідно, наприклад, до «Положення про інноваційний лекційний курс у Львівській комерційній академії» лекція розглядається як комплекс, по-перше, наукових, по-друге, науково-методичних праць лектора і, по-третє, безпосереднього процесу лекції із застосуванням сучасних технічних засобів.

У цьому інноваційному лекційному курсі безпосередньо на лекції поєднані навчальні і контрольні елементи [4]. Таким чином, застосування міні-тестів або виконання інших вправ у навчальному (контрольному) варіантах (відповідно до початку лекції або наприкінці) надає змогу:

а) виявити ступінь обізнаності студентів із матеріалом до лекції або ефективність прочитаної лекції після її завершення;

б) спонукати студентів до зосередженості на лекції, кращого запам'ятовування навчального матеріалу через невідворотне тестування;

в) розвивати логіку й інтуїцію студентів;

г) пов'язувати теоретичний матеріал із практичним, оскільки і тестові запитання, і варіанти відповідей на них сформульовані у вигляді різних ситуацій;

д) виявити на підставі аналізу результатів контролю рівень засвоєння навчального матеріалу (окремих питань, фрагментів, вправ) і призначити для повторного опрацювання ті, з яких результати контролю нижчі.

Нижче наводимо зразок можливої структури інноваційної лекції з орієнтовною кількістю слайдів та їх коротким описом. Звичайно ж, кожен викладач сам вирішує, які з елементів використовувати та в якій послідовності їх поєднати, ми ж пропонуємо варіант, що виправдав себе на заняттях багатьох викладачів.

I. Організаційна частина лекції (слайди 1-8).

Слайд 1:

Назва навчальної дисципліни.

Тема лекції.

Лектор (науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові).

Комп'ютерна верстка (прізвище, ім'я, по-батькові).

Слайд 2: Навчальні цілі (мета): 1. <...>. 2. <...>. 3. <...>. і т. д.

Слайд 3: План лекції: 1. <...>. 2. <...>. 3. <...>. і т.д. На цьому слайді до речно використовувати функцію гіперпосилань: у такий спосіб можна за потреби одним натисканням клавіші чи рухом миші переміститися безпосередньо до матеріалу конкретного пункту плану лекції та повернутися до загального плану.

Слайд 4: Зв'язок теми з:

- а) фахом, конкретними функціями, типовими задачами фахівця;
  - б) базовими й іншими фаховими навчальними дисциплінами;
  - в) можливими напрямками наукової роботи в студентському науковому товаристві, курсовій, випусковій роботах, а також кандидатській дисертації.
- Залежно від обсягу окресленої вище інформації, вона може бути розподілена за підпунктами на кілька слайдів.

Слайд 5: Основна література.

Слайд 6: Додаткова література.

Мережа Інтернет надає сьогодні широкі можливості доступу до різноманітних електронних бібліотек, файлообмінників, персональних сторінок і колекцій, тому, по змозі, варто формувати списки літератури у форматі гіперпосилань, що надасть змогу студентам безпосередньо переходити до перегляду чи завантаження необхідної літератури, оминаючи, наприклад, тривалу роботу в каталогах, чергу в бібліотеці чи відсутність там потрібних книг і статей.

Слайд 7: Терміни, які вперше використовуються в лекції.

Слайд 8: Приклад, ситуація (позитивного або негативного характеру), що розкривали б практичне застосування того теоретичного навчального матеріалу, який подано на лекції.

II. Змістова частина лекції.

Слайд 9 (плюс необхідна для розміщення матеріалу кількість слайдів): Назва першого питання лекції; текст, тобто найголовніші закони, правила, принципи, процеси, таблиці, рисунки, формули.

У такий же спосіб подаються всі питання лекції.

III. Заключна частина лекції

Слайд 10 (умовно): Висновки; проекція на подальший матеріал; рекомендації.

IV. Тестування, виконання вправ [4: 10].

Отже, засоби інформаційних технологій звільняють лектора від рутини, у нього з'являється час для творчої роботи. Використання зокрема комп'ютерної техніки підвищує емоційний рівень лекції, по-новому розвиваються взаємини студент-студент та студент-лектор. Поєднання традиційних

методів і засобів навчання з інформаційними технологіями сприяє підвищенню успішності студентів, стимулює розвиток самостійної роботи.

Упровадження в освіті інформаційних технологій підвищує загальний рівень навчального процесу, підсилює мотивацію навчання і пізнавальну активність студентів, постійно підтримує вчителів у стані творчого пошуку дидактичних новацій на основі інформаційних технологій, що потребує подальшого глибокого наукового дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Руденко-Моргун О.И.** Компьютерные технологии в школе / О.И. Руденко-Моргун // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 5. 2. **Warschauer M.** The Internet for English Teaching : Guidelines for Teachers / Mark Warschauer, P. Fawn Whittaker. – TESL Reporter 30, 1 (1997). – pp. 27–33. 3. **Sharma P.** Ten things to do with an interactive whiteboard [Електронний ресурс] / P. Sharma – English Teaching Professional. – July 2008 – № 57. – pp. 49–51. 4. **Положення** про інноваційний лекційний курс у Львівській комерційній академії (протокол № 6 від 3 лютого 2011 р.) [Електронний ресурс] / http://www.lac.lviv.ua/doc/tymchasove_polozhennya_pro_innovaytsiynyy_kurs.pdf.